

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ
ΙΔΡΥΜΑ
ΔΥΤΙΚΗΣ
ΕΛΛΑΔΑΣ

ΤΜΗΜΑ ΤΕΧΝΟΛΟΓΩΝ ΓΕΩΠΟΝΩΝ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΦΥΣΙΟΚΡΑΤΕΣ

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ :
κoς ΤΣΙΦΟΠΑΝΟΠΟΥΛΟΣ ΦΩΤΗΣ

ΦΟΙΤΗΤΗΣ :
ΣΟΥΡΒΙΝΟΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ
A.M. 9511

ΑΜΑΛΙΑΔΑ, ΙΟΥΝΙΟΣ 2018

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η φυσιοκρατία είναι μια θεωρία που έχει ως μοναδική κινητήρια δύναμη τη δημιουργία πλούτου και της οικονομικής ανάπτυξης στην γεωργική παραγωγή. Στην παρούσα μελέτη θα προσπαθήσω να παρουσιάσω τον μηχανισμό μέσα από τον οποίο πράγματι η γεωργική παραγωγή δημιουργεί τον πλούτο και την οικονομική ανάπτυξη και θα επιχειρήσω να κάνω μια σύγκριση του αρχικού απλοϊκού οικονομικού μοντέλου της θεωρίας των φυσιοκρατών με άλλες πιο προηγμένες θεωρίες και θα προσπαθήσω να βρω κοινά σημεία αλλά και να αναδείξω δυνατότητες της θεωρίας των φυσιοκρατών που έχουν μείνει στο περιθώριο της συζήτησης για την λειτουργία του οικονομικού κυκλώματος αλλά και της θεωρίας της οικονομικής ανάπτυξης.

Κατά τη γνώμη μου είναι ενδιαφέρον να δει κανείς μέσα από τις απαραίτητες αλλαγές υποθέσεων του φυσιοκρατικού μοντέλου, τη λειτουργία της σημερινής οικονομίας και να εκτιμήσει τα αποτελέσματα και στρεβλώσεις που μπορεί να έχουν κάποιες οικονομικές πολιτικές, όπως για παράδειγμα εκείνη του άκρατου παρεμβατισμού. Στα πλαίσια αυτό, γίνεται με την παρούσα μελέτη, μια προσπάθεια κωδικοποίησης του Tableau Economique, που δεν είναι τίποτα άλλο από τον πρόγονο του πίνακα εισροών εκροών του Leontief ,σε όρους απλών λογιστικών εγγραφών, ώστε να γίνει πιο κατανοητή η λειτουργία του και να μπορεί ο ενδιαφερόμενος να κάνει τις αναγκαίες προσαρμογές και να απεικονίσει διαφορετικά οικονομικά περιβάλλοντα.

Λέξεις κλειδιά: φυσιοκράτες, φυσιοκρατία, tableau economique, οικονομικές θεωρήσεις

ABSTRACT

Physiocracy is a theory that ‘sees’ as unique motive force, the creation of wealth and economic growth in the agricultural production. In the present study, I try to present the mechanism through which in point of fact the agricultural production creates the wealth and the economic growth and I’ ll try to make a comparison of initial simple economic model of theory of physiocrats with other more advanced theories trying to find common points but also to elect possibilities of theory of physiocrats that have remained on the fringe of discussion on the operation of economic circuit and the theory of economic growth too.

In my opinion, it is interesting to see through the essential changes of affairs of physiocrats model, the operation of current economy and appreciate the results and distortions that can have certain economic policies as an example that of extreme interventionism. In this frame, it becomes with a present study, an effort of coding Tableau Economique, that is not nothing other than the ancestor of table of surges of flows Leontief, in terms of simple accountant registrations in order to become more comprehensible it’s operation and interested people in this field will be able to make the necessary adaptations and portray different economic environments.

Key words: physiocrats, physiocrats, physiocracy, tableau economique, economic regards

Περιεχόμενα

Εισαγωγή.....	1
1. Βασικές αρχές	2
2. Οικονομικές Θεωρίες 16 ^{ος} -18 ^{ος}	3
3. Οι δυο φάσεις της εμποροκρατίας (μερκαντιλισμός)	5
4. Φυσιοκρατία 18 ^{ος}	8
5. Χαρακτηριστικά της θεωρίας των Φυσιοκρατών	15
6. Ιδιωτική ιδιοκτησία.....	18
6.1 Μείωση αποδόσεων	18
6.2 Πολλαπλασιαστής.....	19
6.3 Φορολογικοί πολλαπλασιαστές	19
6.4 Κρίσεις επί του μηχανισμού	20
6.5 Επενδυτικό κεφάλαιο	20
7. Μεταγενέστερες εξελίξεις.....	21
8. Η Οικονομική Σχολή της Φυσιοκρατίας.....	22
8.1 Ο Φρανσουά Κενέ.....	23
8.2 Ο μηχανισμός της φυσιοκρατικής θεωρίας.....	23
8.3 Οικονομικός Πίνακας Tableau économique	26
9. Φυσιοκρατική ερμηνεία	29
9.1 Εφαρμογή – κατάρρευση	29
Συμπέρασμα.....	30
Βιβλιογραφία	31

Εισαγωγή

Με την ελληνική ονομασία **Φυσιοκράτες** ή ορθότερα *Φυσιοκρατικοί*, φέρονταν συγγραφείς και στοχαστές των αρχών του 18ου αιώνα οι οποίοι ασχολούμενοι με θέματα οικονομίας δημιούργησαν και την πρώτη επιστημονική Οικονομική σχολή, τη λεγόμενη Οικονομική σχολή της Φυσιοκρατίας. Η ελληνική ονομασία *φυσιοκράτες* δόθηκε στους οπαδούς της σχολής αυτής από έναν από τους πρώτους εκπροσώπους της, τον Πιέρ Ντι Πον ντε Νεμούρ, ο οποίος στηρίχτηκε στη σχέση αγροτικής παραγωγής, (της Φύσης), με τη φιλοσοφική θεωρία της φυσιοκρατίας.

Η βασική αρχή της φυσιοκρατικής θεωρίας είναι ότι το έναυσμα για την εκκίνηση της οικονομίας το δίνει η γεωργική παραγωγή. Εφόσον έχει δημιουργηθεί η έναρξη του κύκλου της οικονομικής δραστηριότητας με την δημιουργία αξίας από την γεωργική παραγωγή, ακολουθεί μια διαχειριστικού χαρακτήρα ροή αυτής της αξίας ανάμεσα στα μέλη της κοινωνίας. Αυτή η ροή περιγράφεται με αριθμούς μέσα στο *Tableau Economique* του Φρανσουά Κενέ και περιγράφεται σε ετήσια βάση.

Βλέποντας την εφαρμογή της θεωρίας των φυσιοκρατών σε μακροχρόνια βάση και στα πλαίσια της θεωρίας αειφόρου ανάπτυξης, μπορούμε να παρατηρήσουμε ότι στην ουσία είναι η μεγάλη αύξηση της παραγωγικότητας της γης και η νίκη του ανθρώπου έναντι της πείνας που δημιούργησε το πλεόνασμα πλούτου και τον χώρο για την αύξηση του πληθυσμού, για την δημιουργία της τάξης των διανοούμενων και του διαφωτισμού και συνακόλουθα των επιστημών της βιομηχανίας, της βιομηχανικής παραγωγής και της αναβάθμισης των υπηρεσιών που βιώνουμε σήμερα . Για όλη λοιπόν την ευημερία που ζούμε σήμερα οφείλουμε πρώτα ένα μεγάλο ευχαριστώ στην γη και τους ανθρώπους που δουλεύουν στην πρωτογενή παραγωγή. Έτσι λοιπόν πιστεύω ότι η θεωρία των φυσιοκρατών δεν έχει πέσει καθόλου έξω στις εκτιμήσεις της. Για να έχουμε μια σωστή θεώρηση των πραγμάτων δεν θα πρέπει να ξεχνάμε ότι η διατύπωση της φυσιοκρατικής θεώρησης εμφανίστηκε στην Γαλλία σε μια εποχή όπου το 90% του ετήσιου εθνικού εισοδήματος προερχόταν από την αγροτική παραγωγή. Στη σημερινή εποχή η αγροτική παραγωγή δεν μπορεί να θεωρείται πλέον η μοναδική πηγή δημιουργίας αξίας και βεβαίως ένα πιο πολύπλοκο *Tableau Economique* χρειάζεται για να δούμε σε αριθμούς την λειτουργία και τις αδυναμίες της σύγχρονης οικονομίας.

1. Βασικές αρχές

Η θεωρία των φυσιοκρατών σήμερα είναι μια από τις πιο παραμελημένες οικονομικές θεωρίες αν και όπως θα φανεί στη συνέχεια, αποτέλεσε την πρώτη απλοϊκή αλλά συγκροτημένη και τεκμηριωμένη παρουσίαση της οικονομικής λειτουργίας και των συναλλαγών και έδωσε για πρώτη φορά στην οικονομική σκέψη χαρακτήρα επιστήμης. Υπήρξε η πρώτη θεωρία που ανέδειξε την αξία της εργασίας ως πηγή πλούτου εν αντιθέσει με την θεωρία του μερκαντισμού που υποστήριζε ότι η αξία δημιουργείται κατά την στιγμή της πώλησης σε τιμή μεγαλύτερη από αυτή της αρχικής αγοράς. Ο ίδιος ο Adam Smith έδειξε μεγάλο ενδιαφέρον για τους φυσιοκράτες και επηρεάστηκε πολύ από αυτούς. Αποτέλεσε τη βάση για την δημιουργία πολλών επόμενων οικονομικών θεωριών και αποτελεί ακόμα και σήμερα σημείο αναφοράς για την καλύτερη κατανόηση σύγχρονων θεωριών. Συγκεκριμένα αποτέλεσε το πρώτο βήμα για την οικονομική θεωρία του πολλαπλασιαστή και για το υπόδειγμα της δημιουργίας του πολλαπλασιαστή χρήματος αλλά και για τη θεωρία των μειωμένων αποδόσεων.

Η φυσιοκρατική οικονομική σκέψη υπήρξε πολύ πιο συγκεκριμένη στις εκτιμήσεις και στους υπολογισμούς της από πολλές νεότερες θεωρίες που προβλήθηκαν πολύ, αλλά είχαν και έχουν πολλές ασάφειες με αποτέλεσμα να μην μπορούν να δώσουν συνολική εικόνα και ορατά καλά αποτελέσματα. Γενικά, οι φυσιοκράτες με τις οικονομικές αρχές που ανέπτυξαν, ήταν τελείως αντίθετοι με τους λεγόμενους εμποριοκράτες, γνωστοί και ως μερκαντιστές, που αν και οι τελευταίοι υποστήριζαν ότι η εθνική δύναμη εξαρτάται περισσότερο από το εμπόριο και την βιομηχανική παραγωγή, εν τούτοις δεν διατύπωναν κανένα ολοκληρωμένο σώμα λογικής οικονομικής ανάλυσης με εσωτερική ενότητα και συνάφεια. Έτσι, οι πρώτοι συγγραφείς που πέτυχαν κάτι τέτοιο ήταν οι Γάλλοι στοχαστές φυσιοκράτες που βασιζόμενοι στην αγροτική παραγωγή, απεικόνισαν μηχανισμό μιας οικονομίας με όρους του συστήματος τις κοινωνικές τάξεις. Βασικός δημιουργός, ιδρυτής της Σχολής της Φυσιοκρατίας ήταν ο Φρανσουά Κενέ (1694-1774), γιατρός στην Αυλή του Βασιλιά της Γαλλίας Λουδοβίκου ΙΕ΄. Είναι αλήθεια ότι ο θεωρούμενος ως δημιουργός της θεωρίας των φυσιοκρατών Φρανσουά Κενέ, εμπνεύστηκε και επηρεάστηκε από την οικονομική θεώρηση του Κομφουκιανισμού, η οποία με την σειρά της δημιουργήθηκε στα πλαίσια μιας αμιγώς αγροτικής οικονομίας της Κίνας όπου και εκεί υπήρχανε φεουδάρχες.

2. Οικονομικές Θεωρίες 16^ο^ς-18^ο^ς

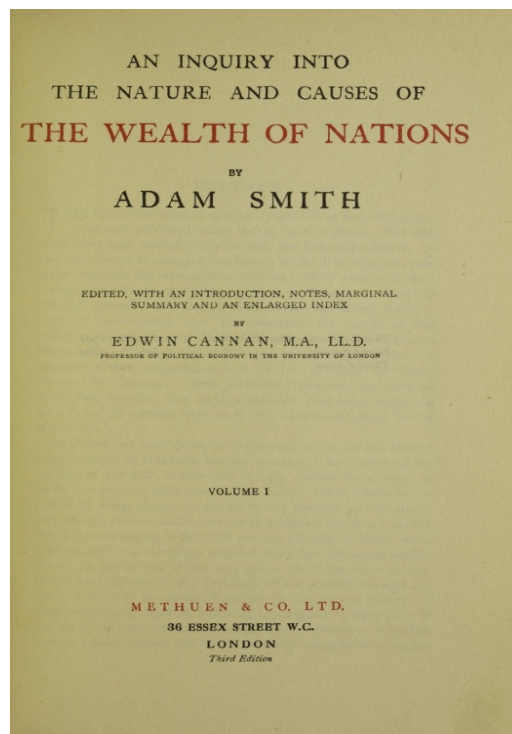
Μερκαντιλισμός 16^ο^ς-17^ο^ς

Με τον όρο **Εμποροκρατία**, ή **Εμποροκρατισμός**, ή **Εμποροκρατικό σύστημα**, ή ακόμα και **Μερκαντιλισμός**, εκ του αγγλικού διεθνούς σήμερα όρου "*Mercantilism*", χαρακτηρίζεται γενικά το οικονομικό σύστημα που πολλές φορές φέρεται να ταυτίζει τον πλούτο με το χρήμα. Είναι κοινώς αποδεκτό πως το σύστημα αυτό πρεσβεύει ότι μόνο με κυβερνητικές ρυθμίσεις εθνικιστικού χαρακτήρα, μπορεί να εξασφαλιστεί η οικονομική ευημερία του κράτους. Οι οπαδοί της εμποροκρατίας καλούνται εμποροκράτες ή μερκαντιλιστές.

Η χρήση του όρου αυτού δεν είναι πολύ παλαιά και χρονολογείται από τον 18ο αιώνα. Τον πρώτο όρο χρησιμοποίησαν οι λεγόμενοι Φυσιοκράτες και στη συνέχεια τον εκλαΐκευσε ο Άνταμ Σμιθ (Adam Smith) στο έργο του "Ο Πλούτος των Εθνών", συγκρίνοντας τον Εμποροκρατισμό ως μέσον πλουτισμού με το "αγροτικό σύστημα". Κατά τον Α. Σμιθ, οι εμποροκρατικές ρυθμίσεις πέρασαν από δύο στάδια - φάσεις: την πρώτη, της συσσώρευσης πολύτιμων μετάλλων, και τη δεύτερη, όπου οι κανονισμοί επιβάλλονταν στο εμπορικό ισοζύγιο που όπως πιστευόταν, ρύθμιζε τη ροή του χρήματος. Στην ουσία όμως, και οι δύο αυτές φάσεις - τύποι της οικονομικής πολιτικής υπήρξαν εξίσου άκαρποι, με δεδομένο αφενός μεν ότι τα πολύτιμα μέταλλα δεν είχαν την αξία που τους απέδιδαν (χωρίς συναλλαγές) και αφετέρου η έλλειψη αυτών δεν αποτελούσε βασική αιτία ύφεσης.

Στις αντίθετες γνώμες του εμποροκρατισμού άρχισαν στη συνέχεια να συμφωνούν οι μεταγενέστεροι Βρετανοί οικονομολόγοι, με κυριότερους τους Μάλθους (Th. Malthus) και Ρικάρντο (David Ricardo). Έτσι στο τέλος του 19ου αιώνα, η λεγόμενη Γερμανική σχολή, η διαφορετικά "των ιστορικών οικονομολόγων", και ιδιαίτερα ο Σμόλλερ (G. v. Schmoller) διατύπωσε μια ευνοϊκότερη άποψη, χαρακτηρίζοντας τον εμποροκρατισμό ως μια διαπλαστική κρατική πολιτική με ευρύτερη όμως σημασία, συμπληρώνοντας ότι μόνο το κράτος μπορεί να παρέχει στο λαό την αναγκαία υποστήριξη της εξουσίας που απαιτεί μία οικονομία για να επιτύχει. Όσα δε κράτη ακολούθησαν αυτή την πολιτική, βρέθηκαν στη πρώτη γραμμή ανάπτυξης. Οι απόψεις αυτές δεν επηρέασαν μόνο τις γερμανικές οικονομικές επιστήμες, αλλά και Βρετανούς επιστήμονες μεταξύ των οποίων και τον Γ. Κάννινγκαμ (W. Cunningham) που τόνισε ιδιαίτερα το στοιχείο της εξουσίας στον εμποροκρατισμό.

Γενικά οι απόψεις των οικονομολόγων συγγραφέων ως προς τα προσόντα του εμποροκρατισμού, αν και εμφανίζουν μεγάλες διαφορές, τελικά όμως συμφωνούν ότι επί εποχής του Α. Σμιθ, ο μηχανισμός αυτός απαρτιζόταν (κατά την έκφραση του Σμιθ), από "δύο μηχανές παρέμβασης", της προώθησης των εξαγωγών και ταυτόχρονα της αποθάρρυνσης των εισαγωγών - εκτός των απαραίτητων αγαθών. Το σύστημα αυτό είχε παγιωθεί στην Βρετανική Αυτοκρατορία με τους περίφημους Νόμους της Ναυσιπλοΐας τον 17ο αιώνα, που ουσιαστικά απέβλεπαν τόσο στη στρατηγική όσο και στην οικονομική ισχύ της Αυτοκρατορίας και διατηρήθηκαν μέχρι τους Ναπολεόντειους πολέμους, και καταργήθηκαν από τον Κολμπέρτ (J. B. Colbert) , παρότι και αυτός απέδιδε μεγάλη σημασία σε θέματα ρύθμισης της βιομηχανίας και ήταν λιγότερο ακόλουθος της θεωρίας του εμπορικού ισοζυγίου.

Άλλοι επίσης συγγραφείς του 18ου αιώνα έστρεψαν περισσότερο την προσοχή τους σε θέματα που αφορούσαν τον όγκο της απασχόλησης ως κριτήριο αποδοτικότητας των ρυθμιστικών μέτρων και όχι τόσο σε καθαρά κέρδη από τα πολύτιμα μέταλλα. Παρά ταύτα, η κοινωνική πλευρά του μερκαντισμού συνέχισε να ασκεί μεγάλη επιρροή και να εντυπωσιάζει ως προς το επιχείρημα της απασχόλησης, ιδιαίτερα στον ευρωπαϊκό νότο (Ισπανία, Ιταλία) αλλά και στη Γερμανία που διαδίδονταν από τους λεγόμενους υπό τον Ε. Ρολλ (Eric Roll, 1974) "καμεραλιστές", δηλαδή ψευδοοικονομολόγους, σύμβουλους ηγεμόνων.

3. Οι δυο φάσεις της εμποροκρατίας (μερκαντιλισμός)

Ο μερκαντιλισμός χωρίζεται σε δυο φάσεις:

i. Πρώιμος Μερκαντιλισμός

Εκπρόσωποι :Hales,Gresham

Στην πρώτη φάση επικρατεί το κράτος και έχοντας ως στόχο την ενίσχυση των κρατικών ταμείων, επιβάλλει δασμούς στους εμπόρους και προσπαθεί να αυξήσει την ποσότητα του χρήματος. Έτσι έχουμε το σύστημα του *νομισματικού ισοζυγίου*.

Τα χαρακτηριστικά του νομισματικού ισοζυγίου είναι ο έλεγχος του χρήματος από το κράτος. Αυτό γιατί το χρήμα θεωρείται ο πλούτος του έθνους και η πηγή του είναι το εξωτερικό εμπόριο.

Στις αρχές του 16^{ου} αιώνα η Αγγλία υπήρξε αγροτική χώρα και εμπορικά υπανάπτυκτη σε σχέση με την Ισπανία, την Ιταλία και την Ολλανδία. Εξήγαγε πρώτες ύλες, όπως μαλλί, δέρματα, μέταλλα και εισήγαγε έτοιμα προϊόντα ενώ κάθε συναλλαγή υπόκειντο σε κρατικό έλεγχο. Επέβαλε δασμούς στις εξαγωγές και τις εισαγωγές ώστε να μην διαφεύγει το λιγιστό χρήμα εκτός συνόρων. Με το νόμο περί απασχόλησης, το κράτος είχε τον έλεγχο του εσωτερικού εμπορίου και την αύξηση του χρήματος εντός συνόρων. Όμως οι δασμοί στάθηκαν τροχοπέδη στην περαιτέρω ανάπτυξη, γιατί το σύστημα νομισματικού ισοζυγίου μετατράπηκε σε σύστημα εμπορικού ισοζυγίου. Οι Άγγλοι μείωσαν την εξαγωγή του μαλλιού και άρχισαν την εξαγωγή ημικατεργασμένων υφασμάτων. Οι Άγγλοι έμποροι άρχισαν να βγαίνουν εκτός συνόρων και να ανταγωνίζονται τις άλλες εμπορικές δυνάμεις. Αυτό το άνοιγμα στις αγορές ανάγκασε την Αγγλία να ακολουθήσει ενεργή αποικιακή πολιτική, όπως ίδρυση νέων αποικιών, να συνάψει εμπορικές συμφωνίες και να δημιουργήσει πολέμους.

ii. Υστερος Μερκαντισμός

Εκπρόσωποι: Thomas Mun, William Petty, Dudley North, James Stewart

Το κύριο χαρακτηριστικό του εμπορικού ισοζυγίου είναι ο προστατευτισμός

Σε αυτήν την φάση το μαλλί χάνει την κυριαρχία του από το ύφασμα και το σύστημα του κεφαλαίου προκαλεί κοινωνικές διαμάχες μεταξύ καπιταλιστών και γαιοκτημόνων. Ακόμη αναπτύσσεται προστατευτισμός και αυτό γίνεται με την συμμαχία τους κράτους και των εμπόρων. Στον ύστερο μερκαντισμό έχουμε το σύστημα του **εμπορικού ισοζυγίου**.

Αρχή μερκαντισμού

Όταν και άλλοι εξάγουν τότε πουλάμε όσο το δυνατό φθηνότερα γιατί οι άλλες ανταγωνιστικές χώρες μπορεί να έχουν το ίδιο απόθεμα με εμάς και προσπαθούμε να μην χάσουμε από τις εξαγωγές. Συνειδητοποιείται ότι η εξαγωγή των βιομηχανικών προϊόντων είναι πιο επικερδείς από την εξαγωγή πρώτων υλών και αυτό λόγω της διαφοράς των τιμών.

Ο **Mun** δεν αμφισβητεί ότι το χρήμα είναι ο πλούτος του έθνους αλλά ισχυρίζεται ότι ο πλούτος επιτυγχάνεται καλύτερα με τη βελτίωση του εμπορικού ισοζυγίου μέσα από την ανάπτυξη του εξωτερικού εμπορίου.

**Μερκαντιστές = ανταλλαγή προϊόντος (=αξία χρήσης) με χρήμα
(=ανταλλακτική αξία)**

Ο **North** υποστηρίζει ότι το εμπόριο είναι η ανταλλαγή προϊόντων με άλλα προϊόντα προς κοινό όφελος των συναλλασσόμενων, δηλαδή ανταλλαγή αξιών χρήσης, άρα δεν υπέφερε το εμπόριο από έλλειψη χρήματος αλλά από διακοπή μιας συνεχούς ροής των εμπορευμάτων δηλαδή των αξιών χρήσης

Υπέρ:

- ένα παγκόσμιο εμπόριο όσο τον δυνατόν ελεύθερο που θα διεξάγεται χωρίς περιορισμούς

Κατά:

- περιορισμοί που βάζει το κράτος στο εξωτερικό εμπόριο για συγκράτηση χρήματος και
- στο νομικό περιορισμό για το ύψος του επιτοκίων

Ο *William Petty* στην ουσία αρθρώνει και βοηθά να αναδυθεί η θεωρία της αξίας και οι συχνές και απότομες διακυμάνσεις οφείλονται στις τυχαίες σχέσεις ζήτησης και προσφοράς και παραθέτει τα πρώτα στοιχεία προσφοράς και ζήτησης. Ο σχηματισμός τιμών τυχαίας φύσης αντικατοπτρίζεται στη θεωρία τους κόστους παραγωγής.

Ο *James Stewart* είναι από τους τελευταίους μερκαντιλιστές και χώρισε την τιμή του εμπορεύματος σε πραγματική αξία (=κόστος παραγωγής) και σε κέρδος επί της μεταβίβασης του προϊόντος. Στο κόστος παραγωγής περιλαμβάνεται η αξία των πρώτων υλών, οι παραγόμενες μονάδες, η αμοιβή των εργατών και το κόστος των εργαλείων. Όλα τα παραπάνω διαμορφώνουν την τιμή της κατασκευής. Η τιμή της κατασκευής είναι μεγαλύτερη της πραγματικής αξίας και η διαφορά τους είναι το κέρδος του παραγωγού.

Ο *King* αναφέρει πως οι διακυμάνσεις της προσφοράς είναι πολλαπλάσιες των διακυμάνσεων των τιμών και η φυσική τιμή εξαρτάται από ενδιάμεσους παράγοντες.

Η εργασιακή θεωρία της αξίας λέει ότι το μέγεθος της αξίας ενός προϊόντος εξαρτάται από την αξία της εργασίας που καταναλώνεται για την παρασκευή του.

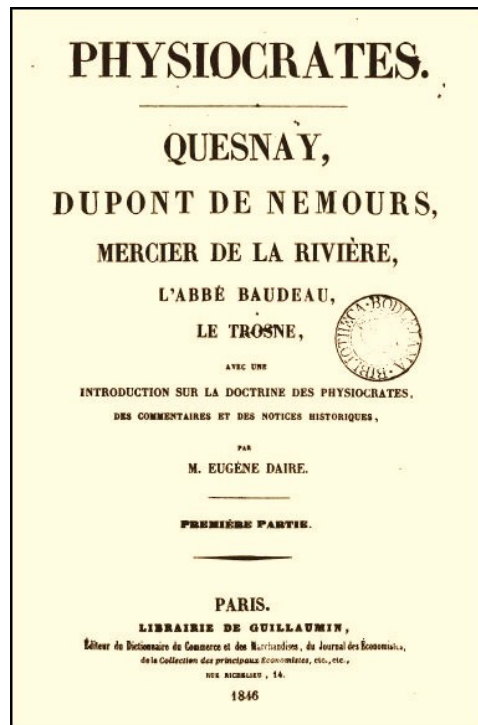
4. Φυσιοκρατία 18^{ος}

Στη Φιλοσοφία με τον όρο **φυσιοκρατία** χαρακτηρίζεται η θεωρία εκείνη που θέτει ως υπέρτατη δύναμη την αυθυπαρξία της φύσης. Σύμφωνα με τη θεωρία αυτή, οι ηθικές αξίες των ανθρώπων εκπορεύονται από τους ίδιους τους νόμους με τους οποίους οργανώνεται η φύση και πηγάζουν απ αυτή.

Στην αρχαιότητα, εκφραστές της φυσιοκρατίας θεωρούνται ως ένα βαθμό οι Στωικοί φιλόσοφοι. Στη νεότερη εποχή θεωρείται ο Γερμανός Ερνστ Χαίκελ που υποστήριξε την ακραία εξέλιξη ως ενιαία ερμηνεία της Φύσης σε μια φιλοσοφική

προσέγγιση αντίθετη προς την τελεολογία της Εκκλησίας. Στο πλαίσιο της θεωρίας αυτής στη νεότερη ιστορία φιλόσοφοι και άλλοι διανοούμενοι της οικονομίας, δημιούργησαν την πρώτη οικονομική σχολή στην έννοια της οικονομικής επιστήμης. Ήταν οι λεγόμενοι Φυσιοκράτες με την Οικονομική σχολή της Φυσιοκρατίας.

Η Φυσιοκρατία, la Physiocratie (μέσα 18ου αιώνα – 19ος αιώνας), αποτέλεσε την πρώτη σοβαρή κι αποτελεσματική προσπάθεια μελέτης των οικονομικών ζητημάτων και του καθορισμού μίας φυσικής τάξης, οπού θα ρύθμιζε τις οικονομικοπολιτικές σχέσεις. Γι' αυτήν ακριβώς την προσπάθεια εργάστηκαν με σχεδόν ενιαίο πνεύμα οι Φυσιοκράτες Οικονομολόγοι.

Κυρίως από τα μέσα του 18ου αιώνα η όλη εφαρμογή των εμποροκρατικών θεωριών άρχισε να έχει επακόλουθα που προκάλεσαν έντονη ιδεολογική αντίδραση, διότι:

α) έπεφτε η Αγροτική Δραστηριότητα, η οποία θυσιαζόταν αδίστακτα για την πρωτοεμφανιζόμενη Μηχανοποιημένη Βιομηχανία

β) υπήρχε κατάχρηση των περιοριστικών κανόνων, που τελικώς εμπόδιζαν το Εμπόριο και τη Βιομηχανία

γ) οι χαμηλές Γεωργικές Τιμές έγιναν αφορμή να μείνουν ακόμη περισσότερες γαίες ακαλλιέργητες κι έτσι οι εργάτες της γης αναγκάστηκαν να καταφύγουν στις πόλεις

δ) τα εσωτερικά τελωνεία εμπόδιζαν την Ελεύθερη Κυκλοφορία -εκτός των άλλων- και των σιτηρών.

Αλλά ο έλεγχος που ασκούσαν πια τα σωματεία, για τους Όρους Εργασίας, τις τιμές και τους μισθούς, γινόταν όλο και πιο στενός κι έτσι άρχισε πλέον να μπαίνει κάποιο φρένο στην ασυδοσία, κυρίως των Βιομηχάνων.

Ταυτοχρόνως, στον πνευματικό τομέα εμφανίστηκαν φιλελεύθερες τάσεις και Αιτιοκρατικές Αντιλήψεις: ταυτόχρονα με τους Γάλλους Φυσιοκράτες Οικονομολόγους υπήρχαν και Φυσιοκράτες Φιλόσοφοι που πίστευαν στην άρνηση κάθε πραγματικού γεγονότος που υπερβαίνει τα όρια της εμπειρικής γνώσης, διότι έτσι δεν θα ήταν δυνατόν να εξηγηθεί αυτό το γεγονός με τη βοήθεια των φυσικών νόμων (Μεταφυσική Φυσιοκρατία), καθώς και στην άρνηση κάθε πνευματικής υπερφυσικής αρχής (Ηθική Φυσιοκρατία). Έτσι, θεωρούσαν τον ιστορικοπολιτικό βίο ως αποτέλεσμα φυσικών αιτίων, δηλαδή, ως απλή εκδήλωση Φυσικό-ψυχικών ορμών και προδιαθέσεων. Κατ' αυτόν τον τρόπο, ως Φυσιοκρατία εννοούσαν την αντίληψη πως ο άνθρωπος με το πνεύμα του έσπασε τους δεσμούς της ζωής του με τη φύση και πως για ν' απελευθερωθεί απ' αυτήν του την κατάσταση θα πρέπει να επιστρέψει (να πισωγυρίσει) στη φυσική ζωή. Όμως αυτή του η απαίτηση για επιστροφή παραγνωρίζει το γεγονός της γενικότερης προόδου, που κάνει τον άνθρωπο ικανό ν' αναγνωρίζει τη φύση, να την διαμορφώνει και να την κατακτά, χωρίς αναγκαστικά να την απορρίπτει ή ν' απομακρύνεται τελείως από αυτή, διότι: άλλο φυσικότητα του πνευματικού ανθρώπου κι άλλο παραμονή του στην αρχική φυσική κατάσταση.

Η Φιλοσοφική Φυσιοκρατία, ενώ στα μέσα του 18ου αιώνα είχε αντιταχθεί στην πνευματοκρατία, κατά τα τέλη του τροποποιήθηκε σε μια εκφυλιστική θεωρία. Τελικώς, μέσα στον 19ο αιώνα απ' όλη τη Φυσιοκρατία συγκρατήθηκε μόνο η Αρχή της *laissez faire, laissez passer* του Gournay], Οπαδοί του Ιδρυτή της Φυσιοκρατίας Φρανσουά Κενέ (1694 – 1774), θεωρούνται ως οι Θεμελιωτές της Σύγχρονης Πολιτικής Οικονομίας. Οι εγκυκλοπαιδιστές εξύμνησαν την ιδέα της ελευθερίας και την πίστη στην παντοδυναμία και καλοσύνη της ανθρώπινης καρδιάς, ενώ οι Φυσιοκράτες Φιλόσοφοι θέλησαν να εξηγήσουν τη ζωή των κοινωνιών με γενικές αρχές, που απορρέουν μονάχα από την ανθρώπινη φύση και ισχύουν για όλες τις χώρες κι όλες τις εποχές. Αυτές τους τις τάσεις τις μετέφεραν και στη μελέτη των οικονομικών φαινομένων.

Οι Οικονομολόγοι Φυσιοκράτες δέχτηκαν την ύπαρξη φυσικών νόμων κι απέρριψαν την εμποροκρατία διότι, για τους Φυσιοκράτες Οικονομολόγους, το χρήμα αποτελεί στείρο πλούτο [Πλούτος: σύνολο οικονομικών αγαθών, που χρησιμεύουν για την ικανοποίηση των ανθρωπίνων αναγκών]. Πλησίασαν πολύ στη σύλληψη της έννοιας του εθνικού εισοδήματος, που κι αυτό το ονόμασαν καθαρό προϊόν και περιέγραψαν το εισοδηματικό κύκλωμα, μέσα από το οποίο πραγματοποιείται η μοιρασιά του μεταξύ της παραγωγικής, κυρίαρχης κι άγονης τάξης. Έτσι, η παραγωγική θα έπρεπε να ενισχύεται από το δημόσιο και να δημιουργηθεί καθεστώς εμπορικής ελευθερίας, ώστε τελικώς να μπορούν να πουληθούν τα γεωργικά προϊόντα σε καλή τιμή (η καλή τιμή των Φυσιοκρατών είναι άσχετη από τη δίκαιη τιμή των κανονισμών, διότι η πρώτη είναι μια υψωμένη τιμή, οπού μπορεί ν' αφήσει ένα ουσιώδες καθαρό προϊόν).

Οι φυσιοκράτες ζουν και δραστηριοποιούνται στη Γαλλία, χώρα γεωργική με μεγάλο αγροτικό πληθυσμό γι' αυτό και:

Camille Pissarro The Harvest, 1882

θεωρούσαν τη γεωργία στρατηγικό τομέα της οικονομίας ενδιαφέρονταν κυρίως για την ανάπτυξη της εσωτερικής αγοράς και δευτερευόντως για το εξωτερικό εμπόριο

Η Οικονομική Φυσιοκρατία διαμορφώθηκε από το 1750 κι αναπτύχθηκε κυρίως στη Γαλλία, όπου οι Οικονομολόγοι της πίστευαν πως η γη (το έδαφος, le terrain) είναι η μόνη πηγή ευημερίας των λαών και του εθνικού πλούτου, γι' αυτό ξεχώρισαν τρεις (III) Τάξεις:

I) Παραγωγική [Γεωργοί, Αλιείς κλπ., όσοι όμως ασχολούνται με ότι μπορεί ν' αναπαραχθεί. Έτσι, τα μεταλλεία είναι μεν παραγωγικά, αλλά περιέχουν ακαθάριστο προϊόν, μια κι αυτά είναι αυτός καθαυτός ο πλούτος κι όχι η πηγή που θα μπορούσε ν' αναπαράγει προϊόντα (Καθαρά Προϊόντα)]. Είναι δε η μόνη παραγωγική, αφού μόνο αυτή παράγει περισσότερα απ' όσα ξοδεύει η προέκταση αυτής της φυσικής τάξης στη θεωρία για το καθαρό προϊόν, οδηγεί στη Θεοκρατία, Theocracy: όπου ο Θεός είναι ο μόνος παραγωγός δημιούργησε -έπλασε- μεν τον κόσμο, όμως δεν παρεμβαίνει στη φύση και στ' ανθρώπινα γεγονότα, προπαντός, δεν αποκαλύπτεται υπερφυσικά όλα αυτά, πάντα κατά τους Θεοκρατικούς, αφού μόνο η φύση με τις δυνάμεις της, φυσικές δυνάμεις μπορεί να μεταμορφώνει δωρεάν την ύλη, η οποία βεβαίως δεν είναι μόνο προς την χρήση του ανθρώπου. Όλα αυτά θυμίζουν τον ορισμό του φυσικού πλούτου, που συνίσταται πρώτα απ' όλα από τα προϊόντα συλλογής καρπών, θήρας (κυνηγιού) κι αλιείας, για την απόκτηση του οποίου (του φυσικού πλούτου) ο άνθρωπος καταβάλλει μόνο την καταναλωτική προσπάθεια, αλλά μπορεί ακόμα και ν' αυξήσει αυτά τα προϊόντα με την εργασία του.

II) Κυρίαρχη (Γαιοκτήμονες και Κράτος): καθαρά διανεμητική. Έτσι, ο εθνικός πλούτος περιλαμβάνει όλα τα υλικά αγαθά, τα οποία κατέχει μία χώρα, εκτός από αυτά που είναι σε κοινή χρήση: Βιβλιοθήκες, Πάρκα κ.α. και τα οποία περιλαμβάνονται στην έννοια των κοινών αγαθών. &

III) Άγονη ή Στείρα (Εμποροι, Ανταλλαγές Αξιών κι Επιτηδευματίες & Βιοτέχνες: Μετατροπές Αξιών): Στείρα – Καταναλωτική, αφού δεν προσθέτει κάτι νέο στις Ύλεις που αντλεί και καταναλώνει από τη γη.

Επιπλέον, είχαν τις αρχές τους γύρω από την καθολική ευημερία:

α) Τον φυσικό νόμο της καθολικής δικαιοσύνης: Η ευημερία του ενός δεν θα πρέπει να πραγματοποιείται σε βάρος της ευημερίας των άλλων.

β) Την φυσική τάξη της γενικής ευεργεσίας: Η ευημερία του ενός πραγματοποιείται με την παροχή της ευημερίας κάποιων άλλων. Είναι μία παραλλαγή της εμποροκρατικής άποψης πως κανείς δεν κερδίζει κάτι το οποίο να μην έχει χάσει πρώτα κάποιος άλλος. Μόνο που στη Φυσιοκρατία αυτή η χαμένη ευημερία είναι εθελοντικά χαμένη.

Πλούτος = Γεωργία = **produit net**

Αρχή: φυσικός νόμος

Κανόνας = laissez faire laissez passer => πλήρη ελευθερία

Οι φυσιοκράτες είναι αντίθετοι στον κυβερνητικό παρεμβατισμό οικονομικό και κοινωνικό επίπεδο δηλαδή είναι πλήρως αντίθετοι με τους μερκαντιλιστές

Εκπρόσωποι

- Francoise Quesnay: Tableau Economique
- Turgot: Υπουργός οικονομικών της Γαλλίας
- Nemours: La Phisiocrasy

Ο απόηχος των φυσιοκρατών αντηχεί μέχρι σήμερα

Οι Φυσιοκράτες ζούσαν στην Γαλλία (όπου κυριαρχούσε η γεωργία και υπήρχε αγροτικός πληθυσμός) και έτσι:

Θεωρούσαν την γεωργία βασικό τομέα της οικονομίας

Ενδιαφέρονταν κυρίως για την ανάπτυξη της εσωτερικής αγοράς (εσωτερικό εμπόριο) και λιγότερο για το εξωτερικό εμπόριο.

Φωτ. Πίνακας του C. Pissarro

ΣΚΟΠΟΣ

Μέσω μεταρρυθμίσεων να διατηρηθεί η παλιά παραδοσιακή κοινωνία, όπου προηγείται η παραδοσιακή κοινωνία και τα προνόμια της και να είναι αποστασιοποιημένοι από τους καπιταλιστές και είναι υπέρ της αριστοκρατίας

ΚΟΣΜΟΣ

*Η ευημερία και η σοφία του κόσμου έγκειται στο να αφεθούν τα προϊόντα να λειτουργήσουν από μόνα τους με τα φυσικά κίνητρα και τους περιορισμούς
Το κυριότερο επιχείρημα των φυσιοκρατών εναντίων των μερκαντιλιστών είναι η υιοθέτηση του φυσικού νόμου και η αντίθεση γίνεται πιο ξεκάθαρη μέσα από την έννοια του καθαρού προϊόντος.*

*Όλος ο πλούτος προέρχεται από την γεωργία και καθόλου από την βιομηχανία
επάγγελμα ή απασχόληση.*

Κοινωνικοί δομή

- 1) γαιοκτήμονες
- 2) παραγωγική τάξη (καλλιεργητές και εργάτες)
- 3) στείρα τάξη ή παραγωγικοί τάξη (έμποροι βιομήχανοι χειροτέχνες)

Οι γαιοκτήμονες επέπτευαν την γεωργική παραγωγή, σε αυτούς κατέληγε το καθαρό προϊόν και επωμίζονταν τις κοινωνικές και πολιτικές ευθύνες του κράτους και της κοινωνίας.

Φρανσουά Κενέ

Πηγή πλούτου όλου του κράτους είναι η γεωργία. Για προστασία του *produit net* και ευημερία του έθνους και της κοινωνίας είναι, ότι οι φόροι στην γεωργία πρέπει είναι μέτριοι αυτοί που καταλήγουν στη βασική πηγή πλούτου την τάξη των γαιοκτημόνων. Όσοι είναι στην στείρα τάξη δεν πληρώνουν φόρους επειδή είναι στείρα τάξη. Ακόμη οι φυσιοκράτες υποστήριζαν ότι καλύτερα να επιβάλλονται απτήν αρχή στον γαιοκτήμονα και ιδιοκτήτης γης.

Galbraith

Laissez faire laissez passer έως ότου μας συμφέρει και μετά ζητούμε την κυβερνητική παρέμβαση. Ο απόηχος του αντηχεί ακόμα και το συναντάμε σε όλα τα έργα του Henry George=>θεωρία του ενιαίου φόρου.

- Συσχέτισαν την οικονομική ευημερία με την ανάπτυξη της παραγωγικής διαδικασίας. **Πραγματικός πλούτος μιας χώρας είναι τα παραγόμενα αγαθά και όχι τα χρήματα.**
- Πηγή πλεονάσματος σε μια οικονομία είναι η παραγωγική διαδικασία και όχι το εμπόριο. Αυτή η επισήμανση είναι σημαντική διότι σε περιόδους οικονομικής κρίσης μια κοινωνία που παράγει έχει περισσότερα μέσα να διατηρηθεί σε σχέση με κοινωνίες που δεν παράγουν αλλά που έχουν αναπτύξει άλλους τομείς όπως ο τουρισμός, οι υπηρεσίες κ.λπ.
- Φωτ. Πίνακας του Jean-Francois Millet

5. Χαρακτηριστικά της θεωρίας των Φυσιοκρατών

Φυσική τάξη

Οι φυσιοκράτες πίστευαν ότι υπήρχε μια «φυσική τάξη» που επέτρεπε στους ανθρώπους να ζουν μαζί. Οι άνδρες δεν συναντήθηκαν μέσω μιας κάπως αυθαίρετης «κοινωνικής σύμβασης». Αντίθετα, πρέπει να ανακαλύψουν τους νόμους της φυσικής τάξης που θα επιτρέψουν στα άτομα να ζήσουν στην κοινωνία χωρίς να χάσουν σημαντικές ελευθερίες. Η έννοια της φυσικής τάξης προέρχεται από την Κίνα. Οι Κινέζοι πίστευαν ότι μπορεί να υπάρξει καλή κυβέρνηση μόνο όταν υπάρχει μια τέλεια αρμονία μεταξύ του «τρόπου του ανθρώπου» (κυβερνητικοί θεσμοί) και του «τρόπου της φύσης» (φυσική τάξη του Κενέ).

Ατομικισμός και Laissez-faire

Οι φυσιοκράτες, ειδικά ο Turgot, πίστευαν ότι το συμφέρον είναι το κίνητρο για κάθε κομμάτι της οικονομίας να διαδραματίσει το ρόλο του. Κάθε άτομο είναι το πλέον κατάλληλο για να καθορίσει ποια αγαθά χρειάζεται και ποια δουλειά θα τους έδινε αυτό που θέλουν από τη ζωή. Ενώ ένα άτομο μπορεί να εργαστεί προς όφελος άλλων, θα εργαστεί σκληρότερα προς όφελός του. Ωστόσο, οι ανάγκες κάθε ατόμου παρέχονται από πολλούς άλλους ανθρώπους. Το σύστημα λειτουργεί καλύτερα όταν υπάρχει μια συμπληρωματική σχέση μεταξύ των αναγκών ενός ατόμου και των επιθυμιών ενός άλλου ατόμου και οι εμπορικοί περιορισμοί θέτουν ένα αφύσικο εμπόδιο για την επίτευξη των στόχων του.

Το σύνθημα laissez faire διαδόθηκε και απέκτησε δημοφιλία από τον Βενσάν ντε Γκουρναί (Vincent de Gournay), έναν Γάλλο φυσιοκράτη και βασιλικό επίτροπο για το εμπόριο την δεκαετία του 1750, που λέγεται πως υιοθέτησε τον όρο από τα γραπτά του Φρανσουά Κενέ σχετικά με την Κίνα. Ήταν ο Κενέ αυτός που εισήγαγε τον όρο laissez-faire, laissez-passer, με το laissez faire να αποτελεί μετάφραση της κινέζικης έννοιας γου γουέι (και μο γουέι στα Καντονέζικα). Ο Γκουρναί υπήρξε ένθερμος υποστηρικτής της κατάργησης των περιορισμών στο εμπόριο και της άρσης του κρατικού ελέγχου στην βιομηχανία της Γαλλίας. Ενθουσιάστηκε με την φράση από τον ανεκδοτολογικό διάλογο των Κολμπέρ-ΛεΖέντρ, και την ενσωμάτωσε σε ένα μεγαλύτερο, δικό του αξίωμα: "Laissez faire et laissez passer" (αφήστε να δημιουργηθούν και αφήστε να ρεύσουν).

Το σύνθημά του έχει επίσης εκφραστεί με την πιο διευρυμένη μορφή "Laissez faire et laissez passer, le monde va de lui même!" (αφήστε να δημιουργηθούν και αφήστε να ρεύσουν, ο κόσμος συνεχίζει να κινείται από μόνος του).

Παρότι ο Γκουρναί δεν άφησε γραπτά ίχνη των ιδεών του για την οικονομική πολιτική, είχε εκτεταμένη επιρροή στους συγχρόνους του, κυρίως στους ομοϊδεάτες του Φυσιοκράτες, που αποδίδουν σε εκείνον τόσο το σύνθημα, όσο και το δόγμα του laissez faire.

Πριν τον ντ'Αρτζενσόν ή τον Γκουρναί, την φράση «on laisse faire la nature» (αφήστε την φύση να ακολουθήσει την πορεία της) την είχε εκφέρει ο Μπουαζιλμπέρ. Ο ίδιος ο ντ'Αρτζενσόν ήταν περισσότερο γνωστός κατά την διάρκεια της ζωής του για το παρόμοιο αλλά λιγότερο επιδραστικό σύνθημα "Pas trop gouverner" (μην κυβερνάτε υπερβολικά, μην ασκείτε υπερβολική διακυβέρνηση). Ήταν ωστόσο η χρήση του συνθήματος laissez faire από τον Γκουρναί, και η διάδοσή του από τους Φυσιοκράτες, που του προσέδωσε το κύρος που απολαμβάνει.

Το laissez faire προκηρύχθηκε από τους Φυσιοκράτες στην Γαλλία του 18ου αιώνα, καθιστάμενο έτσι ο σκληρός πυρήνας των οικονομικών θεωριών, και αναπτύχθηκε περαιτέρω από διάσημους οικονομολόγους, ξεκινώντας από τον Άνταμ Σμιθ. «Ο όρος σχετίζεται κανονικά με τους φυσιοκράτες και την κλασική πολιτική οικονομία». Στο βιβλίο «Laissez Faire και Γενικό Κράτος Πρόνοιας» (Laissez Faire and the General-Welfare State) σημειώνεται πως «...οι φυσιοκράτες, αντιδρώντας στους υπερβολικούς μερκαντιστικούς περιορισμούς της Γαλλίας της εποχής τους, εξέφρασαν την πίστη τους σε μία "φυσική τάξη", την ελευθερία, υπό την οποία τα άτομα ακολουθώντας τα προσωπικά (εγωιστικά) τους συμφέροντα, συνεισέφεραν στο γενικό καλό και την γενική πρόοδο. Από τη στιγμή που κατά την άποψή τους, αυτή η φυσική τάξη λειτουργούσε επιτυχώς χωρίς την αρωγή της κυβέρνησης, συμβούλευαν το κράτος να περιορίσει την δικαιοδοσία του στην υποστήριξη των δικαιωμάτων της ιδιωτικής περιουσίας και της ατομικής ελευθερίας, να αποσύρει όλα τα τεχνητά εμπόδια στην εμπορική δραστηριότητα, και να καταργήσει όλους τους άχρηστους νόμους».

Στην Αγγλία μια σειρά από συνθήματα για το «ελεύθερο εμπόριο» και τη «μη-επέμβαση» είχαν διαμορφωθεί ήδη κατά το 17ο αιώνα. Όμως η γαλλική έκφραση *laissez-faire* άρχισε να επικρατεί σε αγγλόφωνες χώρες με τη διάδοση των έργων των Φυσιοκρατών κατά το τέλος του 18ου αιώνα. Το περιστατικό των Κολμπέρ – ΛεΖέντρ αναπαρήχθη στο έργο του 1774 «Βασικές Αρχές του Εμπορίου» (Principles of Trade) του Τζωρτζ Ουάτλεϋ (που το συνέγραψε από κοινού με τον Βενιαμίν Φρανκλίνο) – που μπορεί να είναι και η πρώτη εμφάνιση της φράσης σε οποιαδήποτε αγγλόφωνη έκδοση.

Το *laissez-faire*, ένα παράγωγο του Διαφωτισμού, «ως έννοια συνελήφθη ως ο τρόπος να απελευθερώσει τις ανθρώπινες δυνατότητες διαμέσου της αποκατάστασης ενός φυσικού συστήματος, ενός συστήματος ανεμπόδιστου από τους περιορισμούς του κράτους». Κατά παρόμοιο τρόπο, ο Άνταμ Σμιθ έβλεπε την οικονομία ως ένα φυσικό σύστημα και την αγορά ως ένα ουσιαστικό και οργανικό μέρος του συστήματος αυτού. Κατ' επέκταση, οι ελεύθερες αγορές έγιναν η αντανάκλαση του φυσικού συστήματος της ελευθερίας. «Για τον Σμιθ, το *laissez-faire* ήταν ένα πρόγραμμα για την κατάργηση των νόμων που περιορίζουν την αγορά, ένα πρόγραμμα για την αποκατάσταση της τάξης και για την ενεργοποίηση των δυνατοτήτων για ανάπτυξη».

Ωστόσο, ο Άνταμ Σμιθ και οι σημαντικοί κλασσικοί οικονομολόγοι, όπως ο Τόμας Μάλθους και ο Ντέιβιντ Ρικάρντο, δεν χρησιμοποιούσαν την έκφραση. Ο Τζέρεμι Μπένθαμ την χρησιμοποιούσε, αλλά ήταν μάλλον η αναφορά του Τζέιμς Μιλ στο αξίωμα του *laissez-faire* (μαζί με το “*pas trop gouverner*”) σε ένα λήμμα για την έκδοση του 1824 της *Encyclopaedia Britannica* που στην πραγματικότητα διέδωσε τον όρο και τον κατέστησε κοινό στη χρήση στην αγγλική γλώσσα. Με την έλευση της Λέσχης κατά του Νόμου του Καλαμποκιού ο όρος απέκτησε μεγάλο μέρος της σημασίας που έχει (στη χρήση του στα αγγλικά).

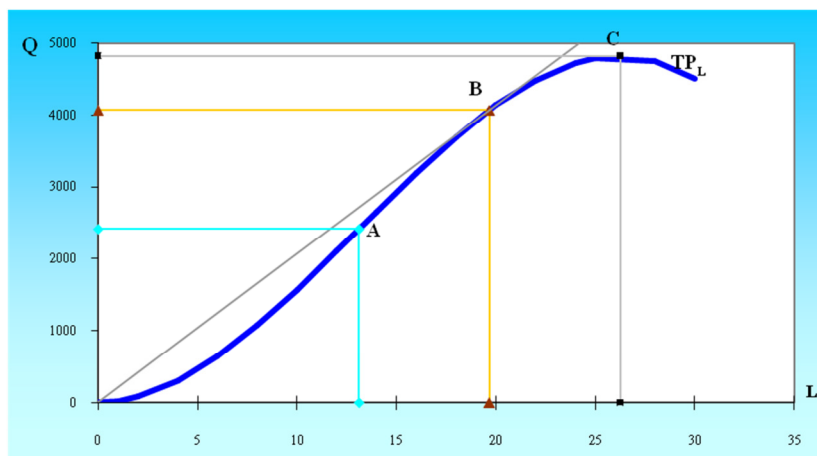
Ο Άνταμ Σμιθ χρησιμοποίησε για πρώτη φορά τη μεταφορά του «αόρατου χεριού» στο βιβλίο του «Η Θεωρία των Ηθικών Συναισθημάτων», προκειμένου να περιγράψει τα μη-επιδιωκόμενα αποτελέσματα της οικονομικής αυτό-οργάνωσης που προκύπτουν από το οικονομικό συμφέρον του καθενός. Η ιδέα πίσω από το «αόρατο χέρι», αν και όχι η ίδια η μεταφορά, ανήκει στον Μπερνάρ ντε Μαντεβίλ (Bernard de Mandeville) και το Μύθο των Μελισσών του. Στην πολιτική οικονομία, η ιδέα αυτή και το δόγμα του *laissez-faire* ήταν πάντοτε πολύ συγγενή.

6. Ιδιωτική ιδιοκτησία

Καμία από τις θεωρίες σχετικά με την αξία της γης δεν θα μπορούσε να λειτουργήσει χωρίς ισχυρή νομική στήριξη για την ιδιοκτησία της ιδιωτικής περιουσίας. Σε συνδυασμό με την έντονη αίσθηση του ατομικισμού, η ιδιωτική περιουσία γίνεται κρίσιμη συνιστώσα της λειτουργίας του Tableau economique. Οι φυσιοκράτες πίστευαν στον θεσμό της ιδιωτικής ιδιοκτησίας, είδαν την ιδιοκτησία ως δέντρο με τα κλαδιά του, ως προς τους κοινωνικούς θεσμούς. Στην πραγματικότητα δήλωσαν ότι οι ιδιοκτήτες πρέπει να απολαμβάνουν 2/5 για τα πλεονάσματα γης. Υποστήριξαν επίσης ότι οι ιδιοκτήτες πρέπει να λάβουν τέλη, διαφορετικά θα απομακρύνουν τη γη από τους καλλιεργητές.

6.1 Μείωση αποδόσεων

Ο Turgot ήταν ένας από τους πρώτους που αναγνώριζε ότι "οι διαδοχικές εφαρμογές της μεταβλητής εισόδου θα προκαλέσουν την ανάπτυξη του προϊόντος, πρώτα με αυξανόμενο ρυθμό, αργότερα με μειωμένο ρυθμό μέχρι να φτάσει στο μέγιστο". Τα κέρδη παραγωγικότητας που απαιτούνται για την αύξηση του εθνικού πλούτου είχαν τελικό όριο και, ως εκ τούτου, ο πλούτος δεν ήταν άπειρος. Η πολύ γνωστή καμπύλη που δείχνει ότι αρχικά η παραγωγή αυξάνεται με μεγάλους ρυθμούς και αργότερα με μικρότερους φαίνεται στο διάγραμμα. Εάν εισάγει κανείς και τον παράγοντα της τεχνολογίας και των μεταβολών που αυτή επιτρέπει στην παραγωγική διαδικασία, μέσα στο tableau economique μπορεί να δει πολύ καθαρά πλέον τις μεγάλες ευκαιρίες που δίνονται αλλά και τον τρόπο με τον οποίο τα κέρδη από την τεχνολογία θα μπορούσαν να διανεμηθούν μεταξύ των μελών της κοινωνίας για την βέλτιστη οικονομική και κοινωνική ευημερία. Για κάποιο λόγο ποτέ δεν παρουσιάστηκε στο κοινό μια τέτοια άσκηση.

6.2 Πολλαπλασιαστής

Μια από τις σημαντικότερες συμβολές των φυσιοκρατών στην ιστορία της οικονομικής σκέψης ήταν και ο πολλαπλασιαστής. Στη μακροοικονομία, ένας συντελεστής πολλαπλασιασμού είναι ένας παράγοντας αναλογικότητας που μετρά πόσο μεταβάλλεται μια ενδογενής μεταβλητή ως ανταπόκριση σε μια αλλαγή σε κάποια εξωγενή μεταβλητή.

Για παράδειγμα, ας υποθέσουμε ότι η μεταβλητή x αλλάζει κατά 1 μονάδα, γεγονός που προκαλεί την αλλαγή μιας άλλης μεταβλητής y από μονάδες M . Στη συνέχεια, ο πολλαπλασιαστής είναι M .

*Δύο πολλαπλασιαστές συζητούνται συνήθως στην εισαγωγική μακροοικονομία.
Πολλαπλασιαστής χρημάτων - Τμηματική τραπεζική αποθεματικών*

Στη νομισματική μικροοικονομία και στον τραπεζικό τομέα, ο πολλαπλασιαστής χρημάτων μετράει πόσο αυξάνεται η προσφορά χρήματος σε συνάρτηση με τη μεταβολή της νομισματικής βάσης. Ο πολλαπλασιαστής μπορεί να διαφέρει από χώρα σε χώρα και επίσης θα ποικίλει ανάλογα με τα μέτρα που εξετάζονται. Για παράδειγμα, θεωρήστε το $M2$ ως μέτρο της χρηματικής προσφοράς των ΗΠΑ και το $M0$ ως μέτρο της νομισματικής βάσης των ΗΠΑ. Αν μια αύξηση \$ 1 σε $M0$ από την Federal Reserve (Ομοσπονδιακή τράπεζα των ΗΠΑ) προκαλεί αύξηση του $M2$ κατά \$ 10, τότε ο πολλαπλασιαστής χρημάτων είναι 10.

6.3 Φορολογικοί πολλαπλασιαστές

Οι πολλαπλασιαστές μπορούν να υπολογιστούν για να αναλύσουν τις επιδράσεις της δημοσιονομικής πολιτικής ή άλλες εξωγενείς μεταβολές των δαπανών, επί της συνολικής παραγωγής. Για παράδειγμα, εάν η αύξηση των δαπανών της Γερμανίας κατά 100 ευρώ, χωρίς μεταβολή των φορολογικών συντελεστών, προκαλεί αύξηση του Γερμανικού ΑΕΠ κατά € 150, τότε ο πολλαπλασιαστής δαπανών είναι 1,5. Μπορούν επίσης να υπολογιστούν και άλλοι τύποι φορολογικών πολλαπλασιαστών, όπως οι πολλαπλασιαστές που περιγράφουν τις επιδράσεις των μεταβαλλόμενων φόρων (όπως φόροι κατ'αποκοπή ή αναλογικοί φόροι).

6.4 Κρίσεις επί του μηχανισμού

Αν και όλα τα παραπάνω αναφερόμενα στο μηχανισμό αποτελούν πράγματι λογικές απόρροιες της ίδιας ανάλυσης, εντούτοις με μία ιδιαίτερη προσοχή διαπιστώνεται ότι το κύριο σημείο της όλης επιχειρηματολογίας είναι καθαρά μεταφυσικό. Στην ουσία παρείχε δικαίωση του υφισταμένου κοινωνικού συστήματος, όπου με την ίδια λογική αφού μόνο η γη παρήγε, μόνο οι γαιοκτήμονες είχαν δικαίωμα απολαβής του προϊόντος της. Η θέση (άποψη) ότι η αγροτική οικογένεια πληρώνει το ενοίκιο της γης από το υπερβάλλον της σοδειάς, που αποκομίζει από την έκταση που έχει, αποτελεί δήλωση γεγονότος. Η πρόταση όμως ότι το ενοίκιο αυτό οφείλεται στη παραγωγικότητα της γης που ουσιαστικά ορίζει το πλεόνασμα της παραγωγής μετά την αφαίρεση της κατανάλωσης του αγρότη ως οφειλόμενο τάχα στην παραγωγικότητα της γης αποτελεί το μεταφυσικό στοιχείο της πρότασης που προσφέρει μόνο ένα ευνοϊκό "σύνθημα" για τους γαιοκτήμονες, σημείο μαχητό.

Κατά την ίδια λογική, με διαφορετική όμως πολιτική άποψη θα μπορούσε να υποστηριχθεί ότι δεν θα υπήρχε παραγωγή χωρίς την εργασία των αγροτών, Συνεπώς η εργασία και όχι η γη παράγει το πλεόνασμα και επομένως οι γαιοκτήμονες καταναλίσκουν χωρίς να δουλεύουν, επειδή είναι οι ιδιοκτήτες. Με τον ίδιο τρόπο θα μπορούσε επίσης να υποστηριχθεί ότι και οι βιοτέχνες είναι εκείνοι που παράγουν το πλεόνασμα, αφενός χάρη της χρήσης των χειροτεχνημάτων τους, (δρεπάνια, ινία, σχοινιά κλπ.), αλλά και εκ της ευχαρίστησης που παρέχουν στον καταναλωτή που υπερβαίνει την τιμή που τους πληρώνει. Συνεπώς όποια πολιτική προπαγανδιστική κατεύθυνση κι αν δοθεί στις παραπάνω διατυπώσεις τίποτα δεν αλλάζει στην ανάλυση του φαινομένου.

6.5 Επενδυτικό κεφάλαιο

Τόσο ο Κενε όσο και η Anne Robert Jacques, ο Turgot, ο Baron de Laune, αναγνώρισαν ότι χρειάζονται κεφάλαια από τους αγρότες για να ξεκινήσουν την παραγωγική διαδικασία και οι δύο υποστηρίζουν τη χρήση κάποιων κερδών κάθε έτους για την αύξηση της παραγωγικότητας. Χρειάστηκε επίσης κεφάλαιο για τη διατήρηση των εργατών, ενώ παράγουν το προϊόν τους. Ο Turgot αναγνωρίζει ότι υπάρχει το κόστος ευκαιρίας και ο κίνδυνος που συνεπάγεται η χρησιμοποίηση κεφαλαίου για κάτι άλλο από την ιδιοκτησία της γης και προωθεί το ενδιαφέρον που εξυπηρετεί μια "στρατηγική λειτουργία στην οικονομία" .

7. Μεταγενέστερες εξελίξεις

Οι ιδέες των Φυσιοκρατών επηρέασαν τον Ανταμ Σμιθ, τον Ντέιβιντ Ρικάρντο, τον Στουάρ Μιλ, και κυρίως τον Χένρι Τζορτζ, ο οποίος φαίνεται αρχικά να έχει καταλήξει σε παρόμοια συμπεράσματα ανεξάρτητα. Ο γεωργός ήταν η κινητήρια δύναμη πίσω από αυτό που έγινε γνωστό ως το μονομερές φορολογικό κίνημα. Ο Ενιαίος Φόρος είναι μια πρόταση για τη χρήση της ετήσιας αξίας μίσθωσης γης (φορολόγηση της γης) ως κύρια ή μοναδική πηγή δημόσιων εσόδων.

Το Tableau économique ή ο οικονομικός πίνακας είναι ένα οικονομικό μοντέλο που περιγράφηκε για πρώτη φορά από τον Γάλλο οικονομολόγο Κενε το 1758, που αποτέλεσε το θεμέλιο της Φυσιοκρατικής σχολής οικονομικών.

Ο Κενε πίστευε ότι το εμπόριο και η βιομηχανία δεν ήταν πηγές πλούτου και ότι, αντίθετα, στο 1758 χειρόγραφο, το Tableau Economics ισχυρίστηκε ότι τα γεωργικά πλεονάσματα, μέσω της οικονομίας υπό μορφή ενοικίου, μισθών και αγορών ήταν οι πραγματικοί οικονομικοί μετασχηματιστές, για δύο λόγους.

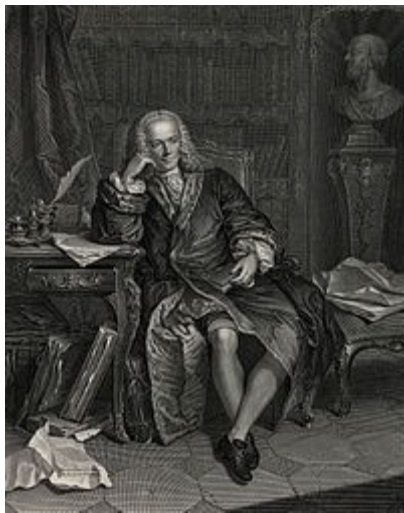
- Πρώτον, ο κανονισμός παρεμποδίζει τη ροή του εισοδήματος σε όλες τις κοινωνικές τάξεις και επομένως στην οικονομική ανάπτυξη.
- Δεύτερον, οι φόροι επί των παραγωγικών κλάδων, όπως οι γεωργοί, πρέπει να μειωθούν υπέρ υψηλότερων φόρων για μη παραγωγικές κατηγορίες, όπως είναι οι ιδιοκτήτες γης, καθώς ο πολυτελής τρόπος ζωής τους στρεβλώνει τη ροή εισοδήματος.

Το χρήμα σύμφωνα με τον Κενέ δεν αποτελεί πλούτο παρά μόνο μέσο για να γίνεται εύκολα η ανταλλαγή των προϊόντων μεταξύ των τριών τάξεων.

8. Η Οικονομική Σχολή της Φυσιοκρατίας

Κατά τον 17ο και αρχές του 18ου αιώνα, αν και ο φεουδαλισμός είχε πάψει να υφίσταται προ πολλού, η Γαλλία διατηρούσε τουλάχιστον την δομή της φεουδαλικής οικονομίας. Οι γαιοπρόσοδοι μαζί με τους φόρους που εισπράττονταν αποτελούσαν την κύρια πηγή απ όπου εξασφαλιζόνταν οι πόροι για τη συντήρηση των κεντρικών κρατικών υπηρεσιών που απάρτιζαν την Αυλή, του στρατού και τη χρηματοδότηση δημοσίων έργων και διαφόρων άλλων έργων πολιτισμού. Η δε γαιοπρόσοδος εισπράττονταν από τους χωρικούς ως ποσοστό της παραγωγής τους. Αυτοί έπρεπε μόνοι τους να εξασφαλίσουν, αφενός, τα απαραίτητα μέσα για τη διαβίωσή τους, καθώς και τα ποσά που χρειάζονταν για να επενδύσουν σε σπόρους, αντλώντας απ ότι τους απέμενε στο μερίδιό τους.

Ο οικονομολόγος Φρανσουά Κενέ

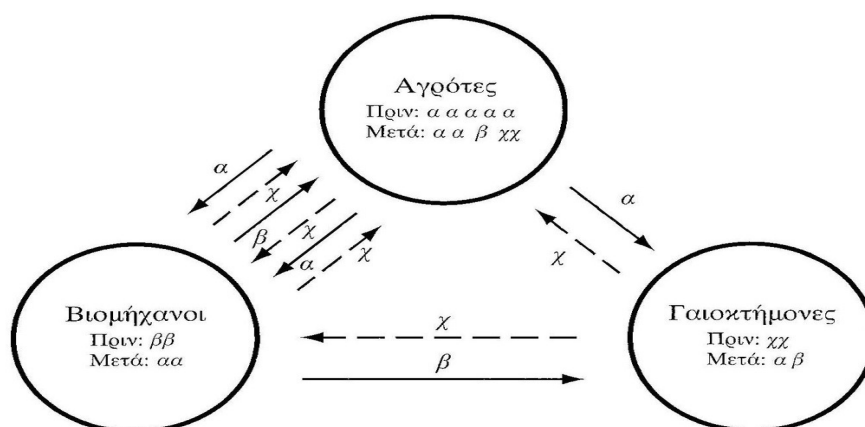
Σ' αυτό το οικονομικό-κοινωνικό σκηνικό οι φυσιοκράτες βάσισαν τις θεωρίες τους όπου κατά την άποψή τους "η γη που αποδίδει πρόσοδο αποτελεί την μοναδική πηγή καθαρής παραγωγής".

8.1 Ο Φρανσουά Κενέ

Ο Φρανσουά Κενέ (Francois Quesnay) το 1758 εκδίδει το σπουδαίο του έργο "Οικονομικός Πίνακας" ("Tableau economique") που ήταν η πρώτη σχηματική απεικόνιση ολόκληρης της οικονομίας, γεγονός που τον κατέστησε για πολλούς πρώτο σύγχρονο οικονομολόγο, καθώς και ιδρυτή της πολιτικής οικονομίας. Ο Κενέ στο έργο του αυτό, χρησιμοποιώντας όρους ενός αφηρημένου προτύπου απεικονίζει τις ροές των αγαθών κατά τη διαδικασία της παραγωγής και της κατανάλωσης αυτών, που όμως ελάχιστα διαφέρει από τους σύγχρονους πίνακες εισροών - εκροών της βιομηχανικής παραγωγής.

8.2 Ο μηχανισμός της φυσιοκρατικής θεωρίας

Ο *Οικονομικός Πίνακας* του Κενέ δείχνει την *κατανομή του κοινωνικού προϊόντος* μεταξύ των κοινωνικών τάξεων, *αγροτών, βιομηχάνων και γαιοκτημόνων*. Στον Πίνακα παρουσιάζεται το απόθεμα στην αρχή της παραγωγικής περιόδου σε **αγροτικά** (α), **βιομηχανικά αγαθά** (β) και **χρήματος** (χ) για τις τρεις τάξεις. Κατά την διάρκεια αυτής της περιόδου πραγματοποιούνται ροές χρήματος και αγαθών με αποτέλεσμα στο τέλος της διαδικασίας οι τρεις τάξεις να έχουν την κατανομή του κοινωνικού προϊόντος που φαίνεται στον Πίνακα. Τα μέσα αυτά θα τα χρησιμοποιήσουν στην παραγωγική διαδικασία, οι αγρότες για να καλλιεργήσουν και να πληρώσουν την γαιοπρόσοδο, οι βιομήχανοι διαθέτουν πρώτες ύλες για να τις μετατρέψουν σε βιομηχανικά αγαθά και οι γαιοκτήμονες διαθέτουν αγροτικά και βιομηχανικά αγαθά για κατανάλωση.

Στον "Πίνακα του Κενέ" υφίστανται τρεις κοινωνικές τάξεις: οι γαιοκτήμονες, οι καλλιεργητές και οι βιοτέχνες των οποίων οι σχέσεις εμφανίζονται ως ακολούθως:

1. Οι καλλιεργητές στην αρχή κάθε χρόνου διατηρούν ένα απόθεμα που τους περίσσεψε από τη σοδειά του προηγούμενου χρόνου. Από το απόθεμα αυτό εξασφαλίζουν την διατροφή τους αλλά και τον αναγκαίο σπόρο για την καλλιέργεια του έτους από την οποία, κατά το παράδειγμα του Κενέ, φθάνει τη διπλάσια από το απόθεμα που είχαν. Έτσι από τη νέα τους παραγωγή αναπληρώνουν το τμήμα του αποθέματος που ανάλωσαν, το δε πλεόνασμα που τους απομένει το καταβάλουν στους γαιοκτήμονες.

2. Οι γαιοκτήμονες με τη σειρά τους καταναλώνουν άμεσα ένα μέρος του για τη διατροφή των ανθρώπων του περιβάλλοντός τους, ενώ το υπόλοιπο το διαθέτουν σε βιοτέχνες για αγορά εργαλείων.

3. Οι βιοτέχνες τέλος, που είναι οι ιδιοκτήτες των παραγωγικών τους μέσων εισπράττουν ακριβώς την αξία της παραγωγής τους που αποτελεί το ακαθάριστο εισόδημά τους με το οποίο και αναπληρώνουν πρώτες ύλες, φθορές μηχανημάτων καλύπτοντας ταυτόχρονα ανάγκες διατροφής τους. Συνεπώς τόσο αυτοί, όσο και οι προηγούμενοι δεν συνεισφέρουν καθόλου στο πλεόνασμα, αφού το μόνο πλεόνασμα που προκύπτει είναι αυτό που προέρχεται από τη γη.

Οι απόψεις αυτές πράγματι θεμελιώνουν ορισμένες συνταγές οικονομικής πολιτικής. Έτσι φαινόταν λάθος η φορολογία των παραγωγών αφού μείωνε το απόθεμα που είναι απαραίτητο για την κατανάλωσή τους στη διάρκεια της παραγωγής του πλεονάσματος. Αντίθετα φαινόταν επιθυμητή η βελτίωση των καλλιεργητικών μεθόδων προκειμένου ν' αυξηθεί η αναλογία του πλεονάσματος προς το απόθεμα, πράγμα που θα είχε ως συνέπεια να διογκωθεί το μερίδιο που πηγαίνει στους γαιοκτήμονες κι έτσι ν' αυξηθεί η ζήτηση των προϊόντων των βιοτεχνών και κατ' επέκταση ο πλούτος του έθνους.

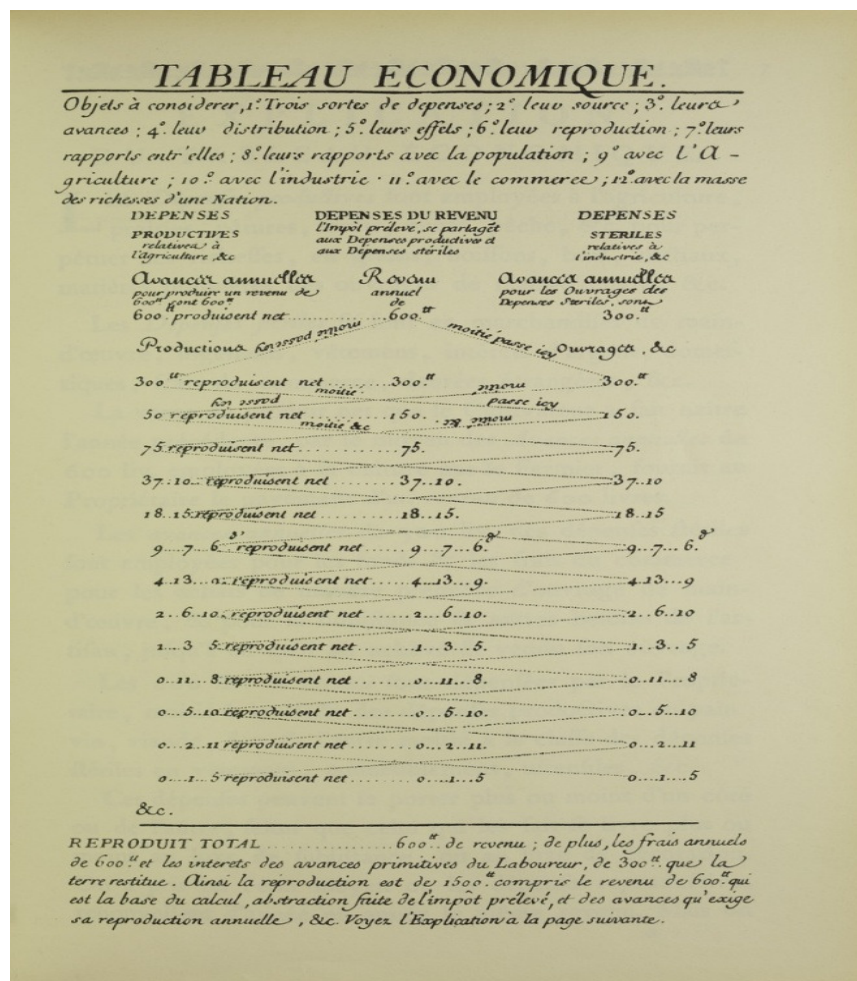
Οι θιασώτες της θεωρίας αυτής 'φυσιοκράτες' θεωρούσαν πλέον τη γη κύρια πηγή του εθνικού πλούτου αφού μόνο αυτή, κατά την άποψή τους, παράγει καθαρό πλεόνασμα θεωρώντας τους άλλους παραγωγικούς τομείς ως στείρες τάξεις εφόσον το μόνο που έκαναν ήταν είτε να προσδίδουν στα αγροτικά προϊόντα καταναλωτική μορφή, είτε εκ της εργασίας τους (βιοτέχνες) να προσθέτουν την αξία της εργασίας τους, στη δική τους παραγωγή. Άρα τα αγροτικά προϊόντα θα πρέπει να πωλούνται σε υψηλότερες τιμές, ενώ τα βιομηχανικά σε χαμηλότερες για να αυξηθεί το αγροτικό εισόδημα και εξ αυτού η αύξηση της εθνικής ευημερίας.

Παράλληλα όμως οι φυσιοκράτες αναγνώριζαν εκτός την παραγωγική τάξη (αγροτικού τομέα) και την τάξη των γαιοκτημόνων ως νόμιμους δικαιούχους των εγγείων προσόδων, με δεδομένο ότι οι πρόγονοί τους ήταν εκείνοι που πρώτοι μετέβαλαν μια χέρσα γη σε καλλιεργήσιμη έκταση αναγνωρίζοντας την προβιομηχανική διάρθρωση της κοινωνίας. Με τη φημισμένη φράση των φυσιοκρατών "**laissez faire, laissez passer**" που ανακλούσε το όλο πιστεύω τους ισχυροποιούταν η άποψη της επικράτησης των φυσικών οικονομικών νόμων, εισάγοντας αυτήν στην έννοια της "ελεύθερης αγοράς".

8.3 Οικονομικός Πίνακας Tableau économique

Ο Πίνακας Οικονομικών ή Οικονομικών Πινάκων είναι ένα οικονομικό μοντέλο που περιγράφηκε για πρώτη φορά από τον François Quesnay το 1759, που αποτέλεσε το θεμέλιο των οικονομικών θεωριών των φυσιοκρατών. Περιέχει επίσης την προέλευση των σύγχρονων ιδεών για την κυκλοφορία του πλούτου και τη φύση των αλληλεπιδράσεων στην οικονομία . Το μοντέλο του Κενε που δημιουργήθηκε αποτελείται από τρεις οικονομικούς παράγοντες: η τάξη των «ιδιοκτητών» αποτελείται μόνο από γαιοκτήμονες, η "παραγωγική" τάξη αποτελούνταν από γεωργούς · η "στεία" τάξη απαρτίζεται από τεχνίτες και εμπόρους. Η ροή της παραγωγής και των μετρητών μεταξύ των τριών κατηγοριών προήλθε από την ιδιόκτητη τάξη, επειδή ανήκαν στη γη και αγόραζαν από τις δύο άλλες κατηγορίες.

Ο οικονομικός πίνακας σκιαγραφεί την αναπαραγωγή και τη διανομή του συνολικού κοινωνικού προϊόντος μεταξύ των διάφορων κοινωνικών ομάδων τάξεων

Κοινωνικές τάξεις

- 1) ιδιοκτήτες γαιοκτήμονες
- 2) αγρότες καλλιεργητές
- 3) στείρα τάξη

1. Ο γεωργός παράγει 1.500 μονάδες τροφίμων σε γη μισθωμένη από τον ιδιοκτήτη. Από τις 1.500 μονάδες, διατηρεί τις 600 για να ταΐσει τον εαυτό του, το ζωικό κεφάλαιο του, και όλους τους εργάτες που προσλαμβάνει. Πωλεί τις υπόλοιπες 900 στην αγορά για \$ 1 ανά μονάδα τροφής εκ των οποίων κρατεί ως αποταμίευση τα 150.

2. Ο τεχνίτης παράγει 750 μονάδες χειροτεχνίας. Για να παράγει σε αυτό το επίπεδο, χρειάζεται 300 μονάδες τροφίμων και 150 μονάδες ξένων αγαθών. Το σύνολο είναι 450 μονάδες τροφίμων, 150 μονάδες βιοτεχνίας και 150 μονάδες ξένων προϊόντων. Αγοράζει 300 μονάδες τροφής αξίας 300 δολαρίων από τον αγρότη και αγαθά αξίας 150 δολαρίων από τον έμπορο. Το μοντέλο μπορεί να προβλέπει την εισαγωγή υλικών από το εξωτερικό και εξαγωγή στο εξωτερικό.

3. Ο ιδιοκτήτης είναι μόνο καταναλωτής τροφίμων και χειροτεχνίας και δεν παράγει καθόλου προϊόν. Η υποτιθέμενη συνεισφορά του στην παραγωγική διαδικασία είναι η ανακατανομή 600 χρηματικών μονάδων που είναι το ενοίκιο της γης του. Ο ιδιοκτήτης χρησιμοποιεί \$ 300 του ενοικίου για να αγοράσει τρόφιμα από τον αγρότη στην αγορά και \$ 300 για να αγοράσει βιοτεχνίες από τον τεχνίτη. Επειδή είναι καθαρά καταναλωτής, ο Κενέ θεωρεί τον ιδιοκτήτη ως πρωταρχικό μέσο της οικονομικής δραστηριότητας. Είναι η επιθυμία του να καταναλώσει το αίτιο που τον αναγκάζει να δαπανήσει ολόκληρο το μισθωτικό του εισόδημα σε τρόφιμα και βιοτεχνικά αγαθά και το οποίο παρέχει εισόδημα στις άλλες τάξεις.

4. Ο έμπορος είναι ο μηχανισμός εξαγωγής τροφίμων σε αντάλλαγμα ξένων εισαγωγών. Ο έμπορος χρησιμοποιεί τα \$ 150 που έλαβε από τον τεχνίτη για να αγοράσει τρόφιμα από την αγορά και υποτίθεται ότι παίρνει τα τρόφιμα έξω από τη χώρα για να το ανταλλάξει για περισσότερα ξένα προϊόντα.

		Αγρότης		Τεχνίτης		Γαιοκτήμονας		Έμπορος	
		Έσοδα	Έξοδα	Έσοδα	Έξοδα	Έσοδα	Έξοδα	Έσοδα	Έξοδα
Παραγωγή	Μον. Παραγ.	1500		750					
Παρακράτηση			600		150				
Προς Πώληση			900		600				
Πωλ. Εργάτες	Μον. Χρήμ.	300							
Πωλ. Αγρότη				150		600			
Πωλ. Γαιοκτήμονα		300		300					
Πωλ. Τεχνίτη		300						150	
Πωλ. Έμπορο					150				
Αποταμίευση	Μον. Χρήμ.		150		150				
Πληρ. Αγρότη					300		300		
Πληρ. Γαιοκτήμονα			600						
Πληρ. Τεχνίτη			150				300		150
Πληρ. Έμπορο						150			
		2400	2400	1350	1350	600	600	150	150

**Η ευημερία ενός κράτους εξαρτάται από το κεφάλαιο που επενδύεται στην
ύπαιθρο**

- I. Ελεύθερο εμπόριο και αύξηση των τιμών των σιτηρών=>αύξηση του αγροτικού κεφαλαίου.
- II. Προστασία αυτού του κεφαλαίου από τις υπερβολικές απαιτήσεις των γαιοκτημόνων και τους κράτους.

9. Φυσιοκρατική ερμηνεία

Ωστόσο, ο έμπορος δεν αποτελεί πηγή πλούτου. Οι φυσιοκράτες πίστευαν ότι «ούτε η βιομηχανία ούτε το εμπόριο δημιουργούν πλούτο». Μια «εύλογη εξήγηση είναι ότι οι Φυσιοκράτες ανέπτυξαν τη θεωρία τους υπό το πρίσμα της πραγματικής κατάστασης της γαλλικής οικονομίας ...» Η Γαλλία ήταν μια απόλυτη μοναρχία με τη γη οι ιδιοκτήτες αποτελούν το 6-8% του πληθυσμού και κατέχουν το 50% της γης. Η γεωργία συνεισφέρει το 80% του πλούτου της χώρας και το μη οικιακό τμήμα του πληθυσμού "ασκεί μια γεωργία επιβίωσης που παράγει το απαραίτητο ελάχιστο, με σχεδόν όλο το εισόδημα να απορροφάται από τις ανάγκες σε τρόφιμα. Επιπλέον, οι εξαγωγές αποτελούσαν κυρίως γεωργικά προϊόντα, π.χ. κρασί. Δεδομένης της τεράστιας επίδρασης της γεωργίας στη γαλλική οικονομία, ήταν πιθανότερο να αναπτύξουν ένα οικονομικό μοντέλο που το χρησιμοποίησε προς όφελος του βασιλιά.

Οι Φυσιοκράτες βρίσκονται στην αρχή του αντι-μερκαντιλιστικού κινήματος. Το επιχείρημα του Κενε κατά της βιομηχανίας και του διεθνούς εμπορίου ως εναλλακτικές της διδασχής του είναι διττό. Πρώτον, η βιομηχανία δεν παράγει κέρδος στον πλούτο. Ως εκ τούτου, ο αναπροσανατολισμός του εργατικού δυναμικού από τη γεωργία στη βιομηχανία θα συμβεί.

9.1 Εφαρμογή – κατάρρευση

Με δεδομένα όλα τα παραπάνω οι φυσιοκράτες εισηγούντο την άμεση αναδιάρθρωση της φορολογίας με τη θέσπιση ενός και μόνου φόρου επί του καθαρού προϊόντος των γαιοκτημόνων με ταυτόχρονη κατάργηση όλων των άλλων που επιβάρυναν την γαλλική οικονομία. Έτσι όταν ανέλαβε υπουργός Οικονομικών της Γαλλίας Α. Τουργκό το 1774 άρχισε να εφαρμόζει μερικές μεταρρυθμίσεις που βασιζόνταν στη φυσιοκρατική θεωρία. Λόγο αυτών όμως ξέσπασε έντονη αντίδραση των γαιοκτημόνων όπου παρασύροντας πολλούς αγρότες έλαβε διαστάσεις. Με αποτέλεσμα, αναγκάστηκε ο Βασιλιάς να παρέμβει και να αντικαταστήσει τον υπουργό Οικονομίας. Μετά από αυτή την εξέλιξη η επίδραση πλέον των φυσιοκρατών εξέλιπε μαζί με την θεωρία τους, που όμως κάποια στοιχεία της έγιναν αντικείμενο έρευνας στις νεότερες οικονομικές θεωρίες και σχολές.

Συμπέρασμα

Οι φυσιοκράτες ήταν η πρώτη συγκροτημένη και καλά μελετημένη προσπάθεια για την συνοπτική παρουσίαση της λειτουργίας της οικονομίας στα πλαίσια του κυρίαρχου οικονομικού μοντέλου του καπιταλισμού. Όπως η αγροτική παραγωγή έδωσε την πρώτη μεγάλη ώθηση για την ανάπτυξη της βιομηχανοποιημένης παραγωγής στα πλαίσια του κεφαλαιοκρατικού μοντέλου, διασφαλίζοντας τις απαιτούμενες διατροφικές ανάγκες των αστικών κέντρων όπου διέμεναν οι εργάτες, έτσι και οι φυσιοκράτες δημιούργησαν την πρώτη ύλη στην οποία στηρίχθηκαν τα πιο σημαντικά εργαλεία ανάλυσης της οικονομικής θεωρίας του κεφαλαιοκρατικού μοντέλου που χρησιμοποιούνται ακόμα και τώρα. Με την χρήση της πληροφορικής σήμερα θα μπορούσαμε να δημιουργήσουμε ένα Tableau Economique που θα προέβαλε ένα μοντέλο - προσομοίωση της σημερινής οικονομικής πραγματικότητας και θα έδινε λύσεις σε πολλά προβλήματα οικονομικής πολιτικής για την επίλυση των κρίσεων που προκύπτουν από την νομοτελειακά προκαλούμενη συσσώρευση εκ της λειτουργίας των νόμων προσφοράς και ζήτησης.

Η θεώρηση των φυσιοκρατών ότι η γη είναι η κύρια πηγή του εθνικού πλούτου μιας και μόνον αυτή παράγει καθαρό πλεόνασμα, θεωρώντας τους άλλους παραγωγικούς τομείς ως στειρές τάξεις, σήμερα με της κρίσεις χρέους που ταλανίζουν την παγκόσμια οικονομία της αποκαλούμενες (φούσκες) μας φαντάζουν πολύ πιο κοντά στην πραγματική οικονομία και ζωή από ότι οι σύγχρονες μονεταριστικές εφαρμογές που οδηγούν σε αδιέξοδα. Ας μην ξεχνάμε ότι η αγροτική παραγωγή (τροφική παραγωγή) δεν διασφαλίζει μόνο επάρκεια σε εθνικό επίπεδο αλλά δημιουργεί ταυτόχρονα εισόδημα στους παραγωγούς, αύξηση της ζήτησης εξ αυτού του γεγονότος και κατά συνέπεια ευημερία. Ανεξάρτητα όμως του γεγονότος (τα γεγονότα είναι πάντα ξεροκέφαλα) αυτού, δεν μπορεί να παραβλεφθεί ότι η οικονομική τους ανάλυση, όσο απλοϊκή κι αν φαίνεται σήμερα, υπήρξε εντούτοις ιδιαίτερα διεισδυτική και πρωτότυπη στην εποχή της.

Βιβλιογραφία

1. Henry William Spiegel (1983) *The Growth of Economic Thought*, Revised and Expanded Edition, Duke University Press. p.189
2. ^ε Charbit and Virmani (2002) p.858
3. Charbit and Virmani (2002) p.859
4. Mueller (1978) p.153
5. [The multiplier theory](#), by Hugo Hegeland, 1954, [p. 1](#)
6. Henry William Spiegel (1983) *The Growth of Economic Thought*, Revised and Expanded Edition, Duke University Press
7. Yves Charbit; [Arundhati Virmani](#) (2002) [The Political Failure of an Economic Theory: Physiocracy](#), *Population*, Vol. 57, No. 6. (Nov. - Dec., 2002), pp. 855–883.
8. L. Muller (1978) [Quesnay's Theory of Growth: A Comment](#), *Oxford Economic Papers*, New Series, Vol. 30, No. 1., pp. 150–156.
9. Steiner, Phillippe (2003) *Physiocracy and French Pre-Classical Political Economy* in eds. Biddle, Jeff E, Davis, Jon B, & Samuels, Warren J. A Companion to the History of Economic Thought. Blackwell Publishing, 2003.
10. Ronald Meek (1962) *The Economics of Physiocracy*, Harvard University Press. Contains translations of the *Tableau Économique*, Quesnay's 'explications' of the *Tableau* and other physiocratic writings.
11. [Marguerite Kuczynski](#) & Ronald Meek (1972) *Quesnay's Tableau Économique*, Royal Economic Society, London. A translation of the 'missing' 'Third Edition' of the *Tableau*.
12. Henry William Spiegel (1983), *The Growth of Economic Thought*, Revised and Expanded Edition, Duke University Press
13. Yves Charbit; Arundhati Virmani (2002) "The Political Failure of an Economic Theory: Physiocracy", *Population*, Vol. 57, No. 6. (Nov. – Dec., 2002), pp. 855–883, Institut National d'Études Démographiques
14. "Theories of Surplus Value" from the *Economic Manuscripts of 1861–1863* contained in *Collected Works of Karl Marx and Frederick Engels: Volume 30*, New York: International Publishers, 1988.
15. A. L. Muller (1978) *Quesnay's Theory of Growth: A Comment*, *Oxford Economic Papers*, New Series, Vol. 30, No. 1., pp. 150–56.

16. Steiner, Phillippe (2003) "Physiocracy and French Pre-Classical Political Economy", Chapter 5. in eds. Biddle, Jeff E, Davis, Jon B, & Samuels, Warren J.: A Companion to the History of Economic Thought. Blackwell Publishing, 2003.
17. The History of Economic Thought Website,[dead link] The New School of Social Research. 6 Feb. 2006
18. Tableau Économique – Modern view
19. A History of Economic doctrine from the time of the Physiocrats to the present day – Charles Gide and Charles Rist. 1915
20. Vinje, Victor Condorcet: Economics as if Soil and Health Matters(Nisus Publications, 2017)